

...rile de origine, între transnaționalizarea
...ționalizarea activității bancare existând

...balizarea sistemului bancar interna-
...lemente precum tradiția, politica băncii
...grupări regionale etc. Însă tendința
...tutindeni, și anume de *formare a unor*
...potențial financiar, care caută să atragă
...dețină o pondere cât mai mare pe piață.
...exercitată asupra schimbului monetar,
...ărilor dezvoltate, până la sfârșitul anilor
...urare a activităților bancare *interne* de
...trebuie de făcut deosebire între bănci
...nternaționale. *Băncile multinaționale*
...schis sucursale și filiale în mai multe
...nală depășind o pătrime din totalul
...estea bănci se deosebesc de *băncile*
...uează operațiuni pentru clienții din
...alute, de la sediul din țara de reședință.
...ate de menționat, că odată cu
...zarea piețelor financiare, băncile dintr-
...cu marile bănci din întreaga lume.
...e o bancă străină poate să pătrundă pe
...țele, sucursalele și filialele. Alegerea
...te structuri organizatorice se face în
...urilor comerciale dintre cele două țări,
...piața de destinație; costurile aferente
...ienților din țara de origine care au
...gia urmărită de banca-mamă etc.
...nte implantărilor bancare în străinătate
...adus de investitorii străini; creșterea
...stemului bancar național; dezvoltarea
...atragerea și stimularea investițiilor
...irea accesului la piețele financiare
...ntaje sunt valabile, în primul rând,
...uțin dezvoltate. Alături de avantaje,
...ii bancare ridică și o serie de probleme
...itate destabilizării sistemului bancar
...lui sistemic. În același timp, băncile
...ravegheat decât băncile autohtone.

Bibliografie:

1. Negrițoiu, Mișu (coord.), *Finanțarea internațională - instru-
mente, mecanisme si instituții*, Editura Expert, București, 1999.
2. Negruș, Mariana (coord.), Claudia Baicu, *Relații valutare și
marketing financiar*, Editura Fundației România de Măine,
București, 2007.
3. Rivoire, Jean, *Histoire de la banque*, Presses Universitaires
de France, Paris, 1984.
4. UNCTAD, *World Investment Report 2005 - Transnațional
corporations and the internationalization of R&D*, United
Nations publication, New York and Geneva, 2005.
5. UNCTAD, *World Investment Report 2006. FDI from
Developing and Transition Economies: Implications for
Development*, United Nations publication, New York and
Geneva, 2006.

**ANALIZA PIEȚEI PRODUSELOR
ȘI SERVICIILOR DE ASIGURARE
DIN REPUBLICA MOLDOVA – ASPECTE
ALE MEDIULUI CONCURRENTIAL**

Angela TIMUȘ, dr., conf.cerc., IEFS

Natalia PALII, dr., conf.univ.

Laura AFTENI, drd.

Recenzent: Ion Maxim, dr., conf.univ.

*Bank and insurance services are domains of activity, which bring high
economic advantages to those who render them. The analysis of insurance
market from the Republic of Moldova and competitiveness activity on it
reflect some deficiencies in its development, in comparison with other
countries, but also some realized qualitative and quantitative progress.*

...Serviciile bancare și de asigurare, la fel ca cele de teleco-
...municație, sunt domenii ce aduc avantaje economie superioare

celor ce le prestează. Piața asigurărilor joacă un rol important în dezvoltarea unei țări și are o semnificație deosebită atât pentru populație cât și pentru cei din business.

În primul rând, asigurarea este o metodă optimală de reducere a pierderilor prin gestiunea riscurilor. Cu ajutorul ei pot fi înlocuite pierderile nedeterminate în viitor, cu cheltuieli minime achitate astăzi în formă de prime de asigurare.

În al doilea rând, asigurarea este o parte integrantă a pieței financiare. Nivelul de capitalizare și concentrare a companiilor de asigurări poate fi comparat cu indicatorii similari ai corporațiilor financiare din țările dezvoltate. Potențialul investițional înalt al acestora servește drept sursă permanentă de investiții interne.

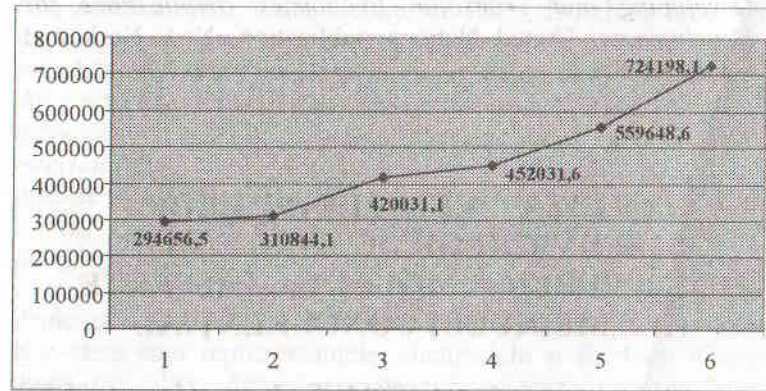

Diagrama 1. Dinamica primelor de asigurare în perioada 2002-2007 în prețuri curente (mii lei)

Sursa: rapoartele BNS și CNPF

Dezvoltarea sistemului național de asigurare în perioada 2002-2007 se caracterizează printr-o dinamică pozitivă a primelor de asigurare încasate (diagrama 1 și 2), însă, totodată, dinamica cotei primelor de asigurare încasate în PIB are caracter neuniform, și în 2002 a constituit 1,31%, 2003 – 1,13%, 2004 – 1,31%, 2005 – 1,23%, 2006 – 1,05%, 2007 – 1,64%, observând o creștere esențială în anul 2007 (diagrama 3). Astfel, putem constata, că asigurările în Republica Moldova ocupă un loc neînsemnat în economia țării.

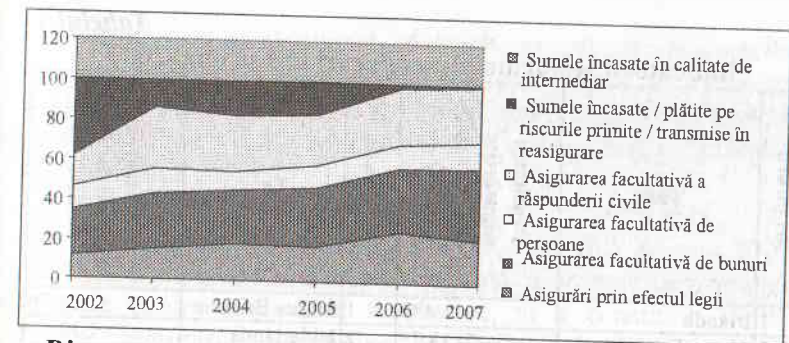

Diagrama 2. Structura primelor de asigurare pe grupe de produse, anii 2002-2007

Sursa: rapoartele BNS și CNPF

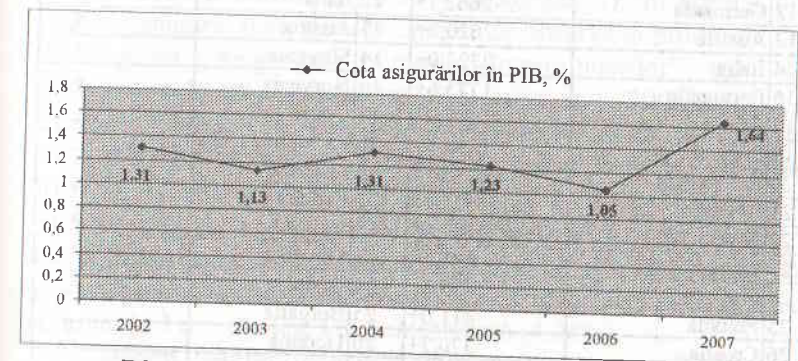

Diagrama 3. Evoluția cotei asigurărilor în PIB, %

Sursa: elaborată de autori, în baza rapoartelor CNPF și BNS

Deși a avut, în ultimii ani, o creștere continuă, în comparație cu standardele din occident, cota pieței autohtone de asigurări rămâne neînsemnată. Nivelul de răspândire a produselor și serviciilor de asigurare între gospodării și întreprinderi este scăzut, fapt ce poate fi atestat de următorii indicatori: densitatea asigurărilor și gradul de penetrare a asigurărilor (tabelul 1). Densitatea asigurărilor este raportul între volumul total a primelor de asigurare încasate și numărul total al populației în aceeași perioadă. Gradul de penetrare reprezintă cota primelor de asigurare încasate în PIB.

Tabelul 1

Indicatorii sectorului de asigurări în Europa, 2007

Nr. de ord.	Tara	Densitatea asigurărilor (prima per capita, USD)	Nr. de ord.	Tara	Penetrarea asigurărilor (cota în PIB, %)
1	Irlanda	7171,4**	1	Marea Britanie	15,7*
2	Marea Britanie	7113,7*	2	Niderlanda	13,4*
4	Elveția	5740,7*	4	Elveția	10,3*
6	Franța	4147,6+	6	Belgia	9,6*
7	Belgia	4131,5*	7	Danemarca	8,9*
10	Suedia	3705,1*	10	Suedia	7,4*
12	Germania	2662,1*	12	Italia	6,4+
13	Austria	2620,5+	13	Austria	5,8+
14	Italia	2322,0+	14	Slovenia	5,7+
16	Portugalia	1775,6+	16	Norvegia	4,6*
17	Spania	1699,9+	17	Cipru	4,2**
18	Slovenia	1294,8+	18	Republica Cehă	3,7**
20	Lihtenștein	835,6**	20	Ungaria	3,5+
21	Republica Cehă	631,3**	21	Croația	3,3+
22	Grecia	537,9*	22	Luxemburg	3,2+
23	Ungaria	491,9+	23	Slovacia	3,1+
24	Slovacia	435,4+	24	Islanda	2,9*
25	Polonia	411,0+	25	Bulgaria	2,7
26	Croația	370,7+	26	Ucraina	2,7*
28	Letonia	261,8**	28	Estonia	2,3
29	Lituania	227,4+	29	Letonia	2,2**
30	Rusia	209,4	30	Lituania	2,0+
31	Bulgaria	139,3	31	Grecia	1,9*
32	România	135,2*	32	România	1,8*
33	Turcia	110,8+	33	Sârbia	1,8
34	Sârbia	103,1	34	Turcia	1,7+
35	Ucraina	75,1*	35	Republica Moldova	1,6
36	Republica Moldova	16,7	36	Lihtenștein	0,7**

Sursa: Swiss Re (Sigma): World insurance in 2007 (publicat în martie 2008) și calculele autorilor.

+ date provizorii; * date estimative; ** date estimative în USD

Este necesar de menționat, că densitatea scăzută a asigurărilor este caracteristică tuturor țărilor emergente, însă în Republica Moldova acest indicator este de 4,5 ori mai mic ca în Ucraina, de 8 ori mai mic ca în România și de 12,5 ori mai mic ca în Rusia, ceea ce indică gradul insuficient al asigurărilor pe piață.

Volumul total al primelor de asigurare încasate în anul 2007 a constituit 724198103 lei, cu 29,4% mai mare față de anul 2006. Cea mai mare creștere a fost înregistrată la primele de asigurare încasate pentru asigurările facultative, și a constituit 35,6%. Printre asigurările facultative cel mai mult se evidențiază asigurarea facultativă de bunuri. Primele de asigurare încasate pentru acest produs în 2007 s-au majorat cu 46,23% (263 mln. lei). Cota acestui produs în totalul primelor de asigurare încasate în anul 2007 a constituit 36,32% (diagrama 4). În special din această categorie o creștere însemnată se observă la produsele din subcategoria „Asigurarea bunurilor întreprinderilor”, care s-a majorat cu 38,3% față de încasările din anul 2006, având o pondere în totalul primelor de asigurare încasate de 29,61%. În urma efectelor negative produse de fenomenul „secetă” în anul 2006 au crescut considerabil primele de asigurare încasate la produsul „Asigurarea bunurilor întreprinderilor agricole” – de 2,5 ori, și în special a culturilor agricole – cu 2,7 ori. Însă, ponderea acestui produs în totalul primelor de asigurare încasate deși s-a majorat de 3 ori, rămâne a fi neînsemnată (4,38%).

Conform datelor furnizate de Comisia Națională a Pieței Financiare, la finele anului 2007 în Republica Moldova au fost înregistrate 33 de companii care dețineau licență de practicare a activității în domeniul asigurărilor, dintre care 7 companii sunt cu capital străin sau mixt. Acest număr nu s-a modificat în comparație cu 2006, modificându-se doar componența participanților pe piața respectivă.

Pe poziția de lideri pe piața națională de asigurare în anul 2007 s-au plasat următoarele companii de asigurări: Moldasig SRL (30,15%), Asito SA (18,95%), Carat SA (7,12%), Moldcargo SRL (6,87%), Donaris-Group SA (6,35%). Totodată, trebuie de menționat faptul, că creșterea cotei de piață a Companiei de Asigurări Moldasig SRL de la 24,83% în 2006, până la 30,15% în 2007 desemnează poziția dominantă a acesteia,

astfel fiind în atenția organului de protecție a concurenței (ANPC). În tabelul 2 (parte din tabelul prezentat în anexă 1), sunt prezentate primele 15 companii de asigurări pe piața autohtonă, precum și dinamica cotelor de piață în perioada 2006-2007.

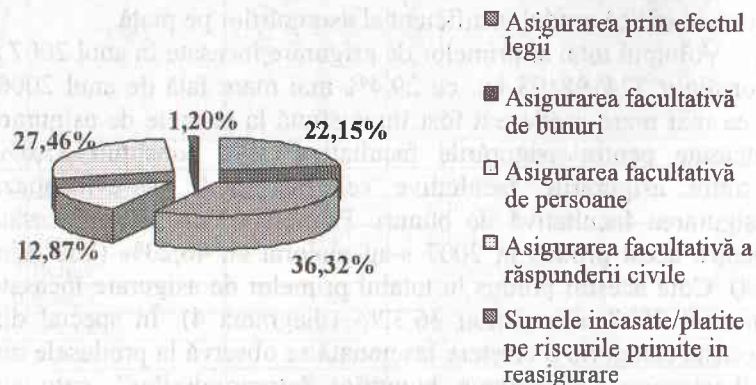

Diagrama 4. Structura pieței produselor de asigurare, anul 2007

Sursa: elaborată în baza rapoartelor CNPF

Analizând dinamica primelor de asigurare încasate în perioada 2003-2007 putem constata că segmentele principale a pieței au fost și vor rămâne asigurarea bunurilor, AORCA, CASCO și răspunderea civilă, cele mai mari tempouri de creștere se pot prognoza în asigurarea facultativă de persoane (tabelul 2).

Cu toate acestea creșterea însemnată a raportului încasărilor primelor de asigurare față de PIB în 2007 nu se reflectă asupra creșterii calității produselor și serviciilor de asigurare, diversificării lor. Volumul real al pieței rămâne cu mult în urmă de potențialul ei, iar eficiența produselor de asigurare destinate persoanelor fizice rămâne a fi scăzută. Prin urmare sfera de activitate a participanților pe piața produselor de asigurare se reduce la operațiunile care nu sunt legate de atragerea economiilor individuale. Clienții principali al asiguratorilor fiind întreprinderile industriale și agricole, transportatorii, firmele comerciale, băncile.

Tabelul 2
Indicatorii structurali ai pieței de asigurări 2003-2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Volumul pieței (mii lei)	310844,1	420031,1	452031,6	559648,6	724198,1
Asigurări de viață	5697,7	9091,5	15319,4	21662,2	33636,8
Accidente	12135,4	10304,7	13122,7	17067,6	19050,6
AORCA	44602,9	74356	76350,7	139938,1	155282,3
CASCO	37143,1	56791,2	83200,3	112279,1	167410
Asigurarea facultativă a sănătății	14351,2	11581,6	14361,9	19206,4	30397,9
Asigurarea facultativă de bunuri	48500,6	56087,1	51803,9	67591,1	95608,8
Răspunderea civilă	95797,9	117704	114425,6	156701,5	198854,8
Altele	52615,3	84115	83447,1	25202,6	23976,9

Segmentele principale a pieței

Cota segmentelor, %

	2003	2004	2005	2006	2007
Asigurări de viață	1,83	2,16	3,39	3,87	4,64
Accidente	3,90	2,45	2,90	3,05	2,63
AORCA	14,35	17,70	16,89	25,00	21,44
CASCO	11,95	13,52	18,41	20,06	23,12
Asigurarea facultativă a sănătății	4,62	2,76	3,18	3,43	4,20
Asigurarea facultativă de bunuri	15,60	13,35	11,46	12,08	13,20
Răspunderea civilă	30,82	28,02	25,31	28,00	27,46
Altele	16,93	20,03	18,46	4,50	3,31

Segmente de creștere

Creșterea pieței, %

	2003	2004	2005	2006	2007
TOTAL		35,13	7,62	23,81	29,40
Asigurări de viață		59,56	68,50	41,40	55,28
Accidente		-15,09	27,35	30,06	11,62
AORCA		66,71	2,68	83,28	10,96
CASCO		52,90	46,50	34,95	49,10
Asigurarea facultativă a sănătății		-19,30	24,01	33,73	58,27
Asigurarea facultativă de bunuri		15,64	-7,64	30,47	41,45
Răspunderea civilă		22,87	-2,79	36,95	26,89
Altele		59,87	-0,79	-69,80	-4,86

Sursa: elaborată de autori în baza rapoartelor CNPF și ISSA

Tabelul 3

Topul Companiilor de Asigurări în Republica Moldova

Nr. ord.	Denumirea companiei de asigurare	Încasarea primelor de asigurare		Modificarea primelor încasate, %	Cota de piață 2006, %	Cota de piață 2007, %	Modificarea cotei de piață, %
		2006	2007				
1	MOLDASIG SRL	138948583	218342809	57,14↑	24,83	30,15	5,32↑
2	ASITO SA	121223611	137199549	13,18↑	21,66	18,95	2,71↓
3	CARAT SA	30797355	51542642	67,36↑	5,50	7,12	1,62↑
4	MOLDCARGO SRL	35189714,8	49769389	41,43↑	6,29	6,87	0,58↑
5	DONARIS-GROUP SA	39665953,5	46021933	16,02↑	7,09	6,35	0,74↓
6	GRAWE ASIGURARE DE VIAȚĂ SA	19760676,1	32603299	64,99↑	3,53	4,50	0,97↑
7	MOLDOVA-ASTROVAZ SRL	23442080	27779778	18,50↑	4,19	3,84	0,35↓
8	AFES-MOLDOVA SRL	24775160	26287058	6,10↑	4,43	3,63	0,8↓
9	ACORD-GRUP SRL	8560755	17225319	101,21↑	1,53	2,38	0,85↑
10	GARANȚIE SA	20214084	14444134	28,54↓	3,61	1,99	1,62↓
11	ARTAS SRL	10078853	11924650	18,31↑	1,80	1,65	0,15↓
12	TRANSELIT SRL	8757158	11697533	33,58↑	1,56	1,62	0,06↑
13	EXIM-ASINT SA	11015308	11355972	3,09↑	1,97	1,57	0,4↓
14	ASTERRA GRUP SRL	527471	10104128	1815,58↑	0,09	1,40	1,31↑
15	VICTORIA ASIGURARI SRL	5763211,91	10060871	74,57↑	1,03	1,39	0,36↑
	TOTAL	559648589	724198103	29,40↑	*	*	*

Sursa: elaborat de autori în baza rapoartelor CNPF

Volumul primelor de asigurare încasate de către primele 15 companii, în 2007, a constituit 676359064 lei, adică 93,4% din totalul primelor de asigurare. Companiile de Asigurări cu capital străin sau mixt au încasat în 2007 prime de asigurări în valoare de 213549294 lei, ceea ce constituie 29,5% din piața autohtonă a produselor și serviciilor de asigurare.

Dintre indicatorii de măsurare a puterii de piață și a concentrării pieței cei mai relevanți sunt considerați Indeele de concentrare (CR) și Indicele Herfindahl-Hirschman (HHI). Valorile acestor indicatori pentru anii 2006 și 2007 constituie: HHI - 1302,34p. și 1481,34 p. respectiv iar CR-4₂₀₀₆ - 59,86 și

CR-4₂₀₀₇ - 63,08 %, ceea ce indică un grad moderat de concentrare a pieței produselor și serviciilor de asigurare. Astfel, se poate concluziona, că piața produselor și serviciilor de asigurare din Republica Moldova este una dinamică și, în următorii ani, se estimează o creștere a concurenței, respectiv o majorare a calității produselor și serviciilor propuse pe această piață ca urmare a valorificării potențialului existent.

Bibliografie:

1. Розанова Н.М., Экономические основы конкурентной политики, Жур. Экономический вестник Ростовского государственного университета, Том 1, н.4, 2003, стр. 141-149;
2. Авдашева С.Б., Шаститко А.Е., Кузнецов Б.В., Жур. Конкуренция и структура рынков: что мы можем узнать из эмпирических исследований о России, Российский журнал менеджмента, Том 4, н.4, 2006 стр. 3-22;
3. Dobrea Claudia I., Condițiile concurenței în cadrul Uniunii Europene. Criterii pentru măsurarea poziției dominante a firmelor, Rev. Statistica industrială și de Afaceri, nr.5/2008, pag.78-84;
4. <http://www.cnpf.md/md/segas/>

CODIFICAREA CONTURILOR CONSUMURILOR DE PRODUCȚIE ÎN CAZUL APLICĂRII METODEI NORMATIVE

Galina MORARI
Neli MUNTEAN
Diana CRICLIVAIA

Recenzent: *Valentina Fetiniuc, dr., conf. univ.*

The work analyzes the possibility of encoding production consumption when the normative method is applied, and namely, consumption in the limits of the norm and deviations from the norm. At the same time, based on a medicine production company, it was